

EXAMENSARBETE

Hösten 2006

*Institutionen för Beteendevetenskap
Sociologi*

Studenters val

Program eller Fristående kurs?

Författare

Miguel Inzunza
Fredrik Svensson

Handledare

Eduardo Naranjo

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till alla de studenter inom Sociologi och PA-programmet som hjälpt oss genom att svara på vår enkät. Ytterligare ett tack vill vi rikta till Gudmund Jannisa och Stefan Andersson, som frikostigt lät oss disponera en del av er undervisningstid. Vi vill även rikta ett tack till Mikael Borgström för dina goda råd angående den kvantitativa analysen. Till sist vill vi tacka vår handledare Eduardo Naranjo för all hjälp och kreativa kritik i syfte att få ut det bästa av oss och vårt arbete. Denna studie hade varit omöjlig för oss att genomföra utan er hjälp, så tack än en gång.

Abstract

Detta är en kvantitativ uppsats, baserad på en surveyundersökning där vi på ett explorativt sätt försöker ta reda på eventuella skillnader utifrån olika sociala faktorer som tradition, målmedvetenhet och ekonomi. Gruppen vi undersöker är studenter som läser antingen fristående kurs eller program på Kristianstad Högskola.

I denna enkät använde vi oss av fyra bakomliggande variabler som bestod av kön, ålder, vilken studieform respondenten för tillfället läste och huruvida respondenterna hade föräldrar med högskola eller universitetsbakgrund. För att utföra en bivariat analys användes Chi två test för att hitta eventuella statistiska skillnader mellan grupperna. Vi testar våra hypoteser genom att selektivt använda oss av frågorna och påståendena från enkäten tillsammans med resultaten från de bivariata analyserna.

De teoretiska perspektiven är hämtade från de båda klassiska sociologerna Max Weber och Pierre Bourdieu, samt nationalekonomen och sociologen Gary S. Becker.

Resultaten visar att där finns skillnader i val av studieform mellan studenterna baserade på sociala bakgrundsvariabler.

Nyckelord: Tradition, Målmedvetenhet, Ekonomi, Högskola, Sociologi, PA-program, Kulturellt kapital, Socialt kapital, Humankapital

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	1
1.1	Syfte, frågeställningar och hypoteser.....	2
2.	Metod.....	2
2.1	Metodval.....	2
2.2	Metodkritik.....	4
2.3	Metodlitteratur.....	5
2.4	Urval och genomförande.....	5
2.5	Enkätdesign och metodverktyg.....	6
2.6	Analysmetod.....	6
3.	Teoretiska perspektiv/ historia och befintlig statistik	7
3.1	Skolans utveckling	7
3.1.1	Den svenska skolans utveckling.....	8
3.2	Pierre Bourdieu	8
3.3	Gary Stanley Becker.....	10
3.4	Max Weber	10
3.5	Befintlig statistik	11
4.	Presentation och analys av empiriskt material	12
4.1	Presentation av variabler	12
4.2	Bivariat analys	14
4.3	Resultat av bivariat analys	15
4.4	Presentation av hypoteser och respondenters svar.....	16
4.5	Analys och kommentarer	23

4.6	Slutsatser	35
5.	Slutdiskussion	37
6.	Källförteckning.....	40

Bilagor

Bilaga 1. Kvantitativt frågeformulär

1. Inledning

Efter att ha rört oss bland studenter i högskolemiljö blev vi intresserade av de olika yttre faktorerna samt de egna skälen studenter kunde uppge som orsak till att de började studera. I denna miljö skapades ett intresse för om det fanns skillnader mellan de olika faktorerna beroende på om en person valde att studera ett program eller en fristående kurs. I detta fall Personal- och arbetslivsprogrammet som vi vidare i uppsatsen kommer att omnämna som PA-programmet; eller Sociologi som fristående kurs. Intresset uppstod när vi vid upprepade tillfällen mötte människor som visade ett intresse för våra studier. Frågorna som följde var ofta varför vi valde att studera fristående kurser när det finns utbildningar som är direkt anpassade till arbetsmarknaden. Finns det någon skillnad och hur ser i så fall den skillnaden ut mellan studenter som väljer att antingen läsa på PA-programmet eller fristående kurser som Sociologi? Därav vårt val av studenter som studerar PA-programmet på A-nivå samt Sociologi A vid Högskolan Kristianstad hösten 2006. PA-programmet är ett av programmen som har en del Sociologi kurser och är intressant eftersom målgruppen den vänder sig till har visst intresse för Sociologi och studenterna är inte alltför olika i ämnesinriktning. Vi förstod redan under våra inledande diskussioner om studiens genomförande att det fanns otaliga faktorer som spelar in för människors personliga val att börja studera. Att försöka täcka in alla dessa olika faktorer hade med ganska stor rimlighet lett till att trovärdigheten på studien inte hade blivit alltför stor.

Faktorena vi intresserat oss för har berört ämnen som, tradition, målmedvetenhet och ekonomi. Dessa faktorer hänger på sätt och vis ihop men kan vara intressanta om de kan urskiljas. Dessa faktorer finns både som bakomliggande faktorer som motiverar till att vilja studera, samt som en målmedveten drivkraft och får studenter att framåtblicka.

Det finns teorier som talar om att utbildning reproduceras genom att man har föräldrar som själva har en akademisk utbildning. Vi använder bland annat Pierre Bourdieu som talar om kulturellt kapital där man syftar till att man har dispositioner som stärker individens kunskap och kulturella kompetens. Andra intressanta områden är de ekonomiska där det idag är ett krav att vara utbildad för att uppnå bra positioner i arbetslivet. Arbetsmarknaden hårdnar och numera heter det att göra sig anställningsbar och då gäller det att skaffa sig kompetens i alla dess former för att kunna konkurrera med andra arbetssökande. Vidare använder vi Max We-

bers teorier, dels om *marknadsposition* för att göra sig anställningsbar och även *målmedvetenhet* där man har klara mål och strategiskt manövrerar sig mot dessa mål.

1.1 Syfte, frågeställningar och hypoteser

Vi har valt att med vår studie försöka på ett explorativt sätt se vilken betydelse de utvalda faktorerna tradition, målmedvetenhet och ekonomi har hos två grupper av studenter vid Högskolan Kristianstad, dessa grupper representeras av PA-programmet och Sociologi. Genom en surveyundersökning vill vi se vilken betydelse dessa studenter ger de berörda ämnena. Vi tänker presentera resultatet med hjälp av vårt empiriskt insamlade datamaterial utifrån ställd frågeställning och utvalda hypoteser.

Finns det någon skillnad och hur ser i så fall den skillnaden ut mellan studenter som läser antingen Sociologi eller PA-program?

Hypoteser

- Tradition påverkar val av studieform.
- Det finns skillnader i målmedvetenhet mellan studieformerna.
- Det finns skillnader vad gäller ekonomins påverkan mellan studieformerna.

2. Metod

2.1. Metodval

Inom den samhällsvetenskapliga teorin använder man sig av kvantitativ eller kvalitativ metod för empiriska undersökningar. Som namnen antyder kan man fånga många respondenter med en kvantitativ undersökning och få mer djupgående svar med en kvalitativ intervju. Bägge metoderna hävdar sin trovärdighet och det har ofta lett till diskussion mellan dess förespråkare (Bryman 1997). Det är undersökningens syfte som är avgörande för vilken metod som bör användas, anser vi.

Vår forskning har initierats genom att på ett betraktande sätt analysera en miljö som vi är bekanta med, vi studerar ett socialt fenomen ur ett inifrån- och utifrån perspektiv som överensstämmer med etnometodologisk teori där det poängteras att verkligheten bör betraktas utifrån aspekten att den är socialt skapad. Vi har genom deltagande observation av studentmil-

jön försökt skapa oss en bild av hur studenter resonerar kring valet att börja studera (Bryman 1997).

Vidare har vi valt att arbeta med en kvantitativ metod i enkätform. Detta för att den kvantitativa ansatsen passar bättre vid de tillfällen då studien kräver många respondenter och när det dels finns mycket kunskap och dels många olika faktorer man vill granska (Johannessen & Tuft 2003). Kvalitativa och kvantitativa ansatser kan dock kombineras på flera olika sätt. Vi har valt att följa upp våra frågor och påståenden i enkäten med s.k. öppna frågor (dessa öppna frågor faller under det kvalitativa metodbegreppet). Fördelarna med detta tillvägagångssätt anser vi är flera, bl. a. att vi får ta del av synpunkter från respondenterna om utformningen av frågorna och påståenden i enkäten, vilket är av stor vikt för reliabiliteten och validiteten av hela studien. Här ges även ett utrymme för respondentens egna reflektioner och synpunkter som ger oss ett kringmaterial till svarsalternativen.

Inom surveyundersökningar är det främsta syftet att samla in datamaterial om individernas olika attityder kring allt från stora livsfrågor till enskilda frågeställningar. Fördelarna med en sådan här undersökning är att, med en viss generalisering kan få fram ett material som är baserat på ett väldigt stort antal respondenter från olika åldrar och kön som kan representera en population. Man kan mäta ganska säkra och pålitliga åsiktsskillnader genom att en respondent uppger siffran 1 (ett) i en fråga, exempelvis på en likertskala från 1 till 5, och sedan uppger fem på en annan fråga. Nackdelarna med denna undersökning är att de bygger på antagandet att respondenterna verkligen svarar sanningsenligt på enkäterna och att de lever och lär på samma sätt som deras svarsalternativ indikerar.

Nu hade vi förmånen att på undervisningstid, med lärarnas tillåtelse, få respondenterna att fylla i våra enkäter och detta skedde i samband med att studenterna samtidigt börjat läsa delkursen om metod som är en del i deras utbildning och detta borde rimligtvis borga för ett intresse och engagemang gällande trovärdigheten av svarsalternativen. En annan fördel med dessa goda förutsättningar vi hade var att vi undviker eventuell slumppåverkan (och på så sätt får en hög reliabilitet) när enkäterna delas ut gruppvis.

I vår strävan efter trovärdighet och tillförlitlighet tog vi beslutet att inte informera eller diskutera enkätens innehåll speciellt ingående med respondenterna vid enkätens utdelningstillfällen. Detta gjorde vi för att minimera risken av att vår framställning av enkäten och syftet med studien skulle kunna påverka respondenterna. Vår strävan har hela tiden varit att få en så hög precision som möjligt i vår undersökning; vi var alltså noga med precisionen gällande

sanningenligheten som nämns i Denscombe (2002). Det finns risker med att studenter inte vill ge vissa påståenden betydelse medvetet eller omedvetet när det egentligen har betydelse, exempelvis då man handlar utifrån sin ekonomi.

Precis som Jan Trost förespråkar (Trost 2001) så formulerade vi ett missivbrev eller följebrev som vi valde att utgöra förstasidan av frågeenkäten. På detta följebrev deklarerade vi klart och tydligt att respondenten behandlas med både anonymitet och konfidentialitet och att enkäten kommer att förstöras när studien är klar. Vidare så finns information om vilken högskola och institution samt uppsatsens nivå och författarnas namn med telefonnummer att finna på följebrevet.

När vi informerade studenterna i samband med enkätutdelningen så framgick det klart och tydligt att materialet summerat i uppsatsen är offentligt; flera av respondenterna visade intresse av att få tillgång till den färdiga uppsatsen.

2.2. Metodkritik

Det finns en hel del att tänka på då man utför en kvantitativ undersökning och man kan säga att det är svårt att göra en undersökning där alla deltagare är nöjda. Man kan exempelvis fråga sig om det räcker med ett antal påståenden/frågor för att få tillgång till den sökta informationen, samtidigt som respondenter kan påpeka att det är alltför många frågor. Det är svårt att få en bra balans mellan antal ställda påståenden/frågor, men kan anses som viktigt att eftersträva. När man sedan går till enkätens påståenden/frågor är tolkningsprocessen en viktig del, det vi tror oss få svar på är inte alltid vad respondenten svarar på. Respondenten svarar utifrån hur han/hon tolkar frågan, därför ska man ha en viss reservation för slutsatserna man får fram (May 2001).

Vi avslutade enkäten med en öppen fråga där respondenterna hade möjlighet att lämna kommentarer. Denna möjlighet var viktig för oss för att se om det direkt fanns något som inte fungerade, kommentarerna skulle vara angående de ställda påståendena/frågorna eller enkätens utformning. Här fick vi en del intressanta påpekanden om just tolkningsproblemet med vissa påståenden/frågor. En del respondenter ville försöka förstå vad vi sökte för information och på så vis kanske komplicerade det hela, i stället för att endast ange det alternativet som stämde bäst överens med dem. Det förekom också de som ansåg att vi skulle ha tagit upp ämnen som de tyckte saknades, det kan vara informativt för vidare arbete. Exempelvis att den öppna frågan om ekonomi gällde före man började studera men det skulle även vara intressant

att se hur man klarar sig under studietiden. Ett annat intressant påpekande från en student var att säkerheten som vi frågar efter i fråga 20 "Hur pass säker är du med ditt nuvarande studieval" kunde uppfattas gälla mer för personlig utveckling än för positioner på arbetsmarknaden. Även om ämnena som saknas är intressanta, så är en del av processen att sätta gränser för att kunna besvara de utvalda områdena på ett bättre sätt. Oklarheten då man vill ha mer precision i påståenden/frågor är ett problem att beakta. Detta gällde till exempel påstående 12 "Den framtida arbetsmiljön är en prioriterad faktor för mitt studieval" då den kommenterades av några studenter som oklar. Vår mening var att respondenterna skulle relatera detta påstående med hälsa då vi ville se om det prioriterades gentemot andra faktorer som exempelvis lön, men vi såg problematiken i detta påstående och har därför valt att inte använda oss av det. All denna värdefulla information får vi genom att använda en semistrukturerad enkät där vi även fått en hel del positiv feedback, där studenter poängterade att påståendena/frågorna är välformulerade och konsekventa i relation till ämnet, vilket är uppskattat för vårt fortsatta arbete.

2.3. Metoddokumentation

Litteraturen som vi använt oss av för att på ett så korrekt sätt som möjligt kunna genomföra denna enkätundersökning och tolkning av materialet består av: *Enkätboken* av Jan Trost (2001), *Samhällsvetenskaplig forskning* av Tim May (2001), *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod* av Johannessen och Tuft (2003), *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning* av Alan Bryman (1997), *Forskningens Grundregler* av Martyn Denscombe (2002) och *Statistical Techniques in Business & Economics* av Douglas A Lind, William G Marchal & Samuel A Wathen (2005).

2.4. Urval och genomförande

Eftersom vi studerar vid Högskolan Kristianstad så föll det sig ganska naturligt för oss att använda oss av respondenterna i den miljö vi verkar i och känner till. Syftet med vår studie krävde att vi gjorde ett strategiskt val och specificerade grupperna till respondenter som antingen studerade på PA-programmet eller Sociologi som enskild kurs.

PA-programmet är ett av de programmen som har en hel del inslag av Sociologi och är intressant eftersom studenterna inte är alltför olika i ämnesinriktning. Vidare gjorde vi ytterligare ett strategiskt val när vi valde att endast ta med studenter som läste på A-nivå. Detta innebär inte att alla studenterna nödvändigtvis studerar på högskola för första gången, men för det stora flertalet studenter är det deras studiedebut på högskolenivå. Detta val av studentnivå gjordes för att vi ansåg att det var rimligast att denna kategori hade färskats i minnet vilka

eventuella anledningar eller orsaker som föranledde valet att börja studera. Intresset för studenter inom PA-programmet och Sociologi gjorde att vi valde att dela ut enkäter till hela den tilltänkta populationen eftersom det ansågs möjligt. 73 studenter vid Högskolan Kristianstad deltog i studien; varav 55 tillhörde PA-programmet och 18 fristående kurs i Sociologi.

Vi delade ut enkäterna vid två tillfällen, ett för PA-programmet då vi visste att flertalet skulle närvara, 55 elever var närvarande av de 60 som deltar i programmet. Alla de 55 studenterna valde att delta i vår enkätundersökning. Två dagar senare delade vi ut enkäten till Sociologistudenterna som för tillfället bestod av 17 studenter av totalt 24. Även här deltog alla 17 studenterna i vår enkätundersökning. Eftersom flera varit borta från Sociologi bestämde vi att vi skulle försöka få in fler enkäter när de närvarade vid nästa obligatoriska föreläsning. Vi fick in en till så att vi slutligen hade 18 deltagare från Sociologi och nöjde oss med det, annars var det risk att enkäterna skulle vara diskuterade innan resterande respondenter fyllde i dem.

2.5 Enkätdesign och metodverktyg

Redan när vi utformade de enskilda påståendena/frågorna till vår enkät så hade vi i åtanke det statistikprogram som vi längre fram i arbetet skulle komma att använda för inläsning och kodning, precis som Jan Trost förespråkar i *Enkätboken* (2001). Vidare valde vi att använda oss av Likertskalan och att använda svarsalternativen 1 till 5.

Strukturen på vårt frågeformulär är av semistrukturerad karaktär. Vi har bland våra fasta svarsalternativ även ett par öppna frågor; vi anser att de öppna frågorna kan ge oss både bra kringmaterial att resonera om, men även för att erhålla synpunkter från respondenterna angående enkätens utformning. Denna respons är viktig för validiteten i analysen och när vi summerar arbetet.

För att minimera risken för fel vid inläsning och kodning av det insamlade empiriska materialet, så var vi båda närvarade under denna process. Statistikprogrammet som vi valt att sammanställa dessa data med och presentera informationen med är SPSS-14.

2.6. Analysmetod

För analys av enkätinformationen har vi valt att utföra bivariat analys av bakgrundsvariablerna kön, ålder och föräldrars högskola/universitets studier mot variabeln studieform (program eller fristående kurs). Vi använder Chi 2 test för att se om det finns statistisk signifikans i skillnader grupper emellan. Vidare kommer vi att presentera påståenden/frågor som använts för de olika hypoteserna i diagramform.

3. Teoretiska perspektiv/ historia och befintlig statistik

Vi inleder med en kort historisk beskrivning om skolans utveckling i allmänhet. Sedan kommer en presentation av de teoretiska perspektiv som vi använt oss av för att på ett så korrekt sätt som möjligt kunna tolka materialet. Dessa perspektiv har vi hämtat från två klassiska sociologer och en nationalekonom/sociolog.

Max Weber är en klassisk sociolog som i en viss historisk kontext talar om förändringar från sociala handlingsmönster; rationalisten kontra idealisten. En annan klassisk sociolog är Pierre Bourdieu som har framfört en hel del synpunkter om hur skolsystemet fungerar, framförallt i Frankrike men dessa synpunkter är även tillämpbara i flertalet länder i Västvärlden. Ekonomen Gary Stanley Becker tillämpar ekonomiska teorier inom områden för beteendevetenskap som Sociologi. Avslutningsvis har vi presenterat befintlig statistik ur Höskoleverkets Årsrapport. Vår framställning följer dock inte en kronologisk struktur, utan snarare en tematisk struktur.

3.1. Skolans utveckling

I det förindustriella samhället var skolan enbart till för det fåtal som hade tillräckligt med tid och pengar för att syssla med utbildning (Giddens 2003).

För de flesta människor bestod kunskapen av vad som acklimatiserats från generation till generation och lärandet gick till på så sätt att genom att se, delta och lyssna på de äldre så tillförskansades nya kunskaper.

En annan stor anledning till att läsandet och skrivandet inte var utbrett, var att böcker och texter inte fanns att tillgå för alla då de skrevs och kopierades för hand, denna mödosamma process var kostsam och renderade inte i ett speciellt stort text- eller bok utbud.

Johann Gutenbergs tryckpress (1500-talet) och senare Königs cirkulationspress (1800-talet) gjorde det till en möjlighet att producera och nå ut med information och kunskap till en större skara människor.

Med industrialiseringens framåtmarsch växte städerna och det blev allt vanligare med yrken som inte var så traditionella. I och med detta så förändrades även förmedlandet av yrkes-

kunnandet från föräldrar till barn, till ett allt mer abstrakt kunskapsinlärande. När detta blir den moderna tidens verklighet så ställs det nya krav på institutioner i utbildningssyftet.

”I vår moderna tidsålder blir utbildning och specifika kvalifikationer en viktig språngbräda när det gäller yrke och karriär” (Giddens 2003). Detta gäller inte bara högre studier på universitet eller högskola, utan även i praktisk yrkesorientering (lärlingskap eller internutbildning) som leder till att unga människor kan få en yrkeskarriär.

3.1.1. Den svenska skolans utveckling

I Sverige inrättades och lagstadgades den svenska folkskolan år 1842, men det fanns även tidigare en lagstadgad folkundervisning föreskriven i kyrkolagen år 1686 (Nationalencyklopedin). Det var då prästernas plikt att svara för undervisningen som oftast var begränsad till att endast innefatta kristendomen. Detta efterlevdes genom husförhör, skriftermål och konfirmerationsundervisning.

1842 års lagstadgade folkskola innebar att det skulle finnas en skola med godkänd lärare i varje socken och stadsförsamling. Trots införandet av folkskolan år 1842 så blev inte skolan en verklighet för alla förrän en bit in på 1900-talet. I tätorterna med många människor tvingades eleverna delas in i flera olika grupper som kallades för *småskolor*. Det är här grunden läggs för det som senare kom att bli stadiе- och klassindelning.

Det dröjde fram till år 1920 innan en enhetlig sexårig folkskola ansågs helt genomförd. ”En sjuårig skolplikt var fullständigt genomförd i slutet på fyrtioalet, först då gick alla 13-åringar i skolan” (Ahrne, Roman & Franzén 2000).

År 1962 togs ett regeringsbeslut om en nioårig obligatorisk enhetsskola, som senare kom att benämnas grundskolan. Denna nioåriga skolplan ansågs vara helt genomförd år 1971.

3.2. Pierre Bourdieu

En klassisk sociolog som uttryckt tankar om utbildningssystemet är Pierre Bourdieu, hans tankar är speciellt anpassade för Frankrikes utbildningssystem med dess byråkratiska modell. Dock är det många sociologer som menar att denna modell säger oss mycket om utbildningssystemen i Västvärlden och är därför relevant när man betraktar ämnet.

Bourdieu anser att precis som vi ser ekonomiskt kapital bör man se att kulturella värderingar graderas och kan vara till nytta som *kulturellt kapital* (Harker, Mahar & Wilkes 1990).

Kulturella värderingar, dispositioner och språk ärvs från en generation till nästkommande. Detta sker genom socialiseringsprocessen via interaktionen i hemmet då barnen exempelvis samtalar med föräldrar vid olika tillfällen eller hör föräldrars samtal. Det kan röra sig om för-

äldrar som tar med sig jobbet hem och använder ett visst språk utan att ens tänka på det. Andra dispositioner man får hemifrån kan t.ex. vara då man varierar informationskanalerna och läser böcker istället för att endast titta på underhållningsprogram. Alla dessa delar formar personens *habitus*, som är dispositioner, seder och beteenden som man har med sig.

Kulturellt kapital är samtidigt relaterad till *socialt kapital* som Bourdieu menar att man måste ta hänsyn till. För att uppnå mål i det sociala rummet är man beroende av andra människor. *Socialt kapital* gör det möjligt att uppnå vissa mål som inte hade kunnat uppnås om man inte hade relationer med människor. Här är avgörande faktorer vilken sällskapskrets man har, var man bor osv. Detta innebär att det sociala utgångsläget har stor betydelse för personers möjligheter i livet (Harker, Mahar & Wilkes 1990).

Om det är till nytta eller inte beror på vilka *fält* man rör sig i. *Fältens* betydelse är viktig för det råder olika regler beroende på vad som eftersträvas i de olika *fälten*. I utbildningens *fält* menar Bourdieu att det kulturella kapitalet yttrar sig i exempelvis språket, då språket har stor betydelse i hur personen uppfattas i skolans miljö och har en funktion för att åtskilja studenter. Som det uttrycks i *Reproduction in education society and culture*:

Moreover, language is not simply an instrument of communication: it also provides, together with a richer or poorer vocabulary, a more or less complex system of categories, so that the capacity to decipher and manipulate complex structures, whether logical or aesthetic, depends partly on the complexity of the language transmitted by the family (Bourdieu & Passeron 1977:73).

Bourdieu menar att precis som strukturerna i våra ekonomiska institutioner är anpassade för att gynna de som redan har ekonomiskt kapital, är utbildningsinstitutioner anpassade för att gynna de som har det önskade kulturella kapitalet man finner bland människor med en viss sorts *habitus*. De dominerandes *habitus* är den eftersökta i fältet utbildning. Detta leder enligt Bourdieu till att utbildningssystemet erkänner endast de som erkänner utbildningssystemet och i praktiken blir resultatet att studenter stegvis blir mer lika varandra än att de åtskiljs av deras olika bakgrund. Utbildningssystemet reproducerar sig självt, detta utgör därmed en förklaring till vad Bourdieu benämner som kulturell reproduktion. Som Bourdieu uttrycker det är språk och skrift som används i utbildningsinstitutioner ett sätt att åtskilja studenter med oönskad *habitus*. Bourdieu definierar denna form av makt som symboliskt makt eftersom den inte är fysiskt, själva utförandet av det kallas symboliskt våld (Harker, Mahar & Wilkes 1990).

3.3. Gary Stanley Becker

Ett begrepp som är intressant i detta sammanhang är *humankapital*, vilket kan associeras till Bourdieus begrepp kulturellt kapital. I boken *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education* tar Becker upp hur utbildning, i Bourdieus bemärkelse, kan anses som en ekonomisk investering. Becker som fått nobelpriset år 1992 i ekonomisk forskning upplyser om hur sambandet mellan humankapital (speciellt inom utbildning) och ekonomi är framträdande i de flesta samhällen. Som det framgår brukar människor med en högre utbildning i regel ha en bättre inkomst än de som saknar utbildning. Detta gäller i olika ekonomiska system även om de ideologiskt är olika, t.ex. i ekonomier så åtskilda som USA och tidigare Sovjet eller i ekonomiskt underutvecklade länder som Indien och Cuba. Becker jämför även över tid då han menar att det gäller likaväl för USA för hundra år sedan som idag. Andra intressanta exempel är att det inte finns några samhällen som klarat en ihållande ekonomisk utveckling utan att ha investerat i arbetskraften. Becker fortsätter med att nämna att det även finns en omvänd relation mellan arbetslöshet och utbildning, som förhåller sig att desto mindre utbildning oftast utfaller i högre arbetslöshet (Becker 1993).

3.4. Max Weber

Den tyske sociologen, filosofen och nationalekonomen Max Weber såg förändringar i samhällets utveckling i form av sociala handlingsmönster. Weber ”menade att människor gick från traditionella uppfattningar som hade sin grund i religion, vidskepelse, seder och bruk till rationella och instrumentella beräkningar som grundades på effektivitet och framtida konsekvenser” (Giddens 2003). Weber ansåg också att ”det som främst kännetecknade det moderna samhället och dess kultur var en tilltagande *rationalisering* på de flesta av livets områden” (Miegel & Johansson 2002). Kapitalismen i den industriella revolutionens kölvatten var en rörelse mot rationalisering i egenskaper av vetenskap, den moderna teknologin och byråkratin.

Weber arbetade mycket med förståelse (*verstehen*) och med förståelse menar Weber i första hand förmågan att förstå en social handling utifrån den mening individen själv gett sitt handlande. Vidare anser Weber att den sociologiska tyngdpunkten skulle ligga på social *handling* och inte på sociala *strukturer* som både Marx och Durkheim anser existera utanför eller oberoende av individerna. Han menade att samhällsstrukturerna i själva verket formades i en komplex växelverkan mellan människors handlingar (Giddens 2003). Detta handlingsmönster är centralt i Webers sätt att tänka och han skiljer på handlingar av olika typer:

Målrationellt handlande är när en person har ett klart utskilt mål att sträva efter och försöker tillämpa olika strategier i strävan efter att nå sitt mål. Dessutom anser Weber att just den målrationella handlingstypen i en allt mer tilltagen byråkratisering får ett större utrymme i det moderna samhället.

Värderationellt handlande är ett handlande där en person försöker att upprätthålla sin heder eller trovärdighet. Dessa handlingar utförs till skillnad från målrationellt handlande inte för att uppnå ett bestämt mål.

Traditionellt handlande är enligt Weber inte heller ett rationellt handlande, utan detta handlande sker i traditionens och sedvänjornas tecken.

Alla dessa nya utvecklingsfaser inom vetenskap, teknologi och byråkrati beskriver Weber som *rationalisering*, man kombinerade socialt och ekonomiskt liv för att åstadkomma en effektivitet som den nya tekniska kunskapen gjorde till en möjlighet. Det gamla traditionella samhället som får representera *idealisterna* vars fundamentala attityder byggde på en grundval av seder, traditioner och religion fick stå tillbaka för det moderna samhällets ”rationalisering av allt fler livssfärer, allt från politik över religion till ekonomisk verksamhet” (Giddens 2003).

Vidare anser Weber att det inte bara är kontroll eller icke-kontroll över produktionssamhället som är klassbildande, utan det finns andra ekonomiska aspekter som inte har med ett direkt ägande att göra. Här använder Weber sig av begreppet *marknadsposition* för att förklara att människors olika kvalifikationer kan påverka individens arbetssökande och på så sätt även densammes livsmöjligheter som högre lön och bättre arbetsvillkor, utbildning kan vara ett sådant marknadspositionsmedel.

3.5. Befintlig statistik

I årsrapporten från Högskoleverket 2006 kan man utläsa att det finns många satsningar som gjorts i det svenska skolsystemet för att motverka att det endast är traditionella studenter från akademiska hem som ska läsa högre studier. Som det framgår av rapporten har man försökt de senaste 60 åren (efter andra världskriget) att högre studier inte endast ska vara möjligt för ett fåtal utan för majoriteten av de intresserade. Några statistiska påståenden som visar att det går åt rätt håll är att studenter i grundutbildningen ökat från 14 000 till över 300 000, eller att det

idag finns fler forskarstuderande än det fanns studenter på grundutbildningsnivå 1945 (Högskoleverkets årsrapport 2006).

En åtgärd som haft betydelse är att 1965 infördes ett generellt studiemedelssystem som gjorde det möjligt för alla studenter att få rätt till studiemedel oberoende av föräldrarnas ekonomiska situation. Tidigare var studiemedlet behovsprovat gentemot föräldrars inkomst (Högskoleverkets årsrapport 2006).

Hur ser då den genomsnittlige studenten ut? Enligt Rapporten är genomsnittsåldern 22-23 år för studenter som började hösten 2005. Intressant att notera är att nästan en tredjedel av alla studenter är över 30 år. I gruppen över 30 år finner man studenter som kommer tillbaka för att komplettera sin utbildning. Men bland nya studenter är det nästan 20 % som är över 30 år. Denna spridning i åldersgrupper visar enligt Rapporten att många studenter är återkommande i utbildning och samtidigt en hög fortsatt övergång från dem som kommer från gymnasieskolan till högre utbildning (Högskoleverkets årsrapport 2006).

Fördelningen mellan könen är ett annat område som tas upp då man visar att det inom olika ämnesområde finns skillnader. Inom medicin är andelen kvinnor 60 procent och inom teknikvetenskap endast 29 procent. Inom grenar som samhällsvetenskap, humaniora och naturvetenskap är det mycket jämnare (Högskoleverkets årsrapport 2006).

4. Presentation och analys av empiriskt material

4.1 Presentation av variabler

I vår enkät var det fyra frågor ställda för att få en viss information om bakgrunden hos våra respondenter. Vi ville veta respondentens kön, ålder, om föräldrar hade eller saknade högskola/universitetsutbildning samt om de valt program eller fristående kurs. Variablerna kön och valet mellan studieform var dikotoma nominala variabler som kunde användas som de var, de antog endast två värden. Variabeln om studentens ålder var en kvotvariabel som vi valde att göra om till nominal variabel och klassificera i två grupper ”upp till 24 år” och ”25 år uppåt”. Indelningen skedde utifrån Högskoleverkets årsrapport där det påpekas att genomsnittsålder är 22-23 år för studenter, vi hade en median på 23 år bland alla studenter. Vi var intresserade av att ha två åldersgrupper av studenter, de som hamnar i den genomsnittliga gruppen och

yngre samt de som är äldre och med andra erfarenheter. Man ska dock inte glömma att en variabel på kvotskalan innehåller mest information. Det finns information som går förlorad genom dessa sammanslagningar, åldersgrupperna kan ge mer information var för sig.

Detsamma skedde med den nominala variabeln om föräldrars studier där vi slog ihop om en eller två hade studier till föräldrar med högskola/universitetsstudier. Denna indelning ansåg vi kunde göras när vi resonerade kring att om man inte har någon förälder som har högskola/universitetsstudier finns det ingen hemifrån som har egen erfarenhet och anser att man ska gå i samma fotspår och påverkar på ett sätt som skulle hamna inom tradition. Därmed inte sagt att det inte finns motivation av andra faktorer. Med denna sammanslagning finns det vissa risker, man kan exempelvis fråga sig om inte den traditionella påverkan blir starkare om bägge föräldrar har högskola/universitetsstudier och skulle vara intressant att undersöka i en större undersökning. För att få den informationen vi söker i vårt syfte anser vi att det är acceptabelt med dessa indelningar där det även finns fördelar för bearbetning av materialet (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2003).

Alla ovan nämnda variabler kan anses utgöra en bakgrund som är oföränderlig och därför intressant att se hur de påverkar valet av studieform, fristående kurs (Sociologi) eller program (PA-program). Vi kommer att arbeta utifrån den informationen vi får från bakgrundsvariablerna och attityderna som vi får från de olika påståendena/frågorna.

Tabell 1 Presentation av fördelningen för bakgrundsvariabler

Kön		Ålder i kategorier		Föräldrars högskola/universitetsstudier		Studieform	
Man	Kvinna	Upp till 24 år	25 år och uppåt	En eller båda	Ingen	Sociologi	PA- program
22 30,1 %	51 69,9 %	50 68,5 %	23 31,5 %	34 46,6 %	39 53,4 %	18 24,7 %	55 75,3 %
73 st. Total 100 %		73 st. Total 100 %		73 st. Total 100 %		73 st. Total 100 %	

Tabell 2 Presentation av fördelningen utifrån studieform

Sociologi					
Kön		Ålder i kategorier		Föräldrars högskola/universitetsstudier	
Man	Kvinna	Upp till 24 år	25 år och uppåt	En eller båda	Ingen
6	12	10	8	10	8
33,3 %	66,7 %	55,6 %	44,4 %	55,6 %	44,4 %
18 st. Total 100 %		18 st. Total 100 %		18 st. Total 100 %	
PA-program					
Kön		Ålder i kategorier		Föräldrars högskola/universitetsstudier	
Man	Kvinna	Upp till 24 år	25 år och uppåt	En eller båda	Ingen
16	39	40	15	24	31
29,1 %	70,9 %	72,7 %	27,3%	43,6 %	56,4 %
55 st. Total 100 %		55 st. Total 100 %		55 st. Total 100 %	

4.2 Bivariat analys

Alla variabler är kvalitativa efter våra omvandlingar och vi utför en bivariat analys med hjälp av Chi 2. För icke parametriska variabler väljer vi Chi 2 test för att se om det finns statistiska skillnader grupper emellan. Icke parametriska test baseras inte på en specifik statistisk fördelning som exempelvis z-test som baseras på normalfördelning eller t-test som även den bygger på en kontinuerlig fördelning. Chi 2 är test som inte ställer krav på fördelningen för våra variabler. Testet baseras på skillnaden mellan det förväntade värdet och de observerade värdet, är skillnaden för stor kan man konstatera att det inte beror på slumpen (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2003).

Chi 2 test utförs genom att man gör ett så kallat oberoende test. Vi ställer en variabel i kolumn och en i rad av grupperna vi studerar för att se om det finns skillnad grupper emellan. För bättre överskådlighet och bättre genomförd test har vi slagit ihop variabler, detta gör vi även för att inte riskera att erhålla för få observationer i någon ruta. I vår hypotesprövning för Chi 2 kommer vi att ställa följande hypoteser:

H_0 = Finns ingen skillnad mellan grupperna som presenteras av variabler i kolumn och rad.

H_1 = Det finns skillnad mellan grupperna som presenteras av variabler i kolumn och rad.

Signifikansnivån som är gränsen man vill anta för att inte göra fel i att förkasta nollhypotesen är presenterad som p-värde. Detta är ett användbart mått i detta sammanhang som presenterar chansen att man gör fel i att förkasta nollhypotesen (Lind, Marchal & Wathen 2005).

Man får tolka resultaten med viss försiktighet men skillnader på Chi 2 värden ger en bra ledning i hur dessa skillnader finns grupper emellan. Även om våra respondenter representerar studenter inom fristående kurs och program, ska man tänka på att det säkerligen finns stor skillnad mellan olika fristående kurser och detsamma gäller mellan olika program. Men som nämnts tidigare är vår tanke att välja ett program som har Sociologi bland sina ämnen för att försöka se skillnader mellan att välja fristående kurs och program.

4.3 Resultat av bivariat analys

Genom att göra Chi 2 test kunde vi se att mellan variabel kön och studieform fick vi ett Chi 2 på 0,116 och signifikans p-värde på 0,733 vilket innebär att det inte finns något samband. Skillnaden mellan att välja program eller fristående kurs specifikt för PA- program eller Sociologi utifrån kön är inte signifikant.

Variabeln ålder visade annan information, det gav ett Chi 2 på 1,853 och p värde 0,173 vilket tyder på att det finns en större skillnad mellan grupperna och därmed visar att man finner fler studenter från den yngre gruppen inom PA- program än man finner studenter från den äldre gruppen. Inom Sociologi är det mer jämnt fördelat mellan båda dessa åldersgrupper.

Variabeln om föräldrarnas studier består av grupperna, studenter som har uppgett att en eller båda föräldrar har högskola/universitetsstudier och studenter som uppgett att deras föräldrar saknar högskola/universitetsstudier. Vi ser ett värde på Chi 2 som visar 0,774 och p-värde på 0,379 vilket tyder på att det till viss del finns en skillnad. Denna skillnad visar på att studenter som läser PA-program har föräldrar som inte har högskola/universitetsstudier medan det bland Sociologi studerande finns fler som har föräldrar med högskola/universitetsstudier.

4.4 Presentation av hypoteser och respondenter svar

Hypotes 1:

Tradition påverkar val av studieform

Vi prövar denna hypotes utifrån definieringen om socialt och kulturellt kapital har en påverkan i studenters val. Det sociala syftar till studentens sällskapskrets och deras studier. Definieringen av kulturellt kapital är dispositioner man har med sig hemifrån, exempelvis intresse för samhället eller uppfattningar inför studier och traditionens betydelse då man följer vissa traditionella krav hemifrån. Vi presenterar hur respondenterna ställer sig till en grupp av påståenden som vi tycker besvarar dessa områden. De utvalda påståendena är 5, 7, 8, och 9 ur frågeenkäten.

Tabell 3 Presentation av fördelningen för påstående 5

		I min umgängeskrets diskuteras ofta samhällsrelaterade frågor.					Total
		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Sociologi	Antal	0	2	4	8	4	18
	%	0,0 %	11,1 %	22,2 %	44,4 %	22,2 %	100,0 %
PA-program	Antal	1	8	21	18	7	55
	%	1,8 %	14,5 %	38,2 %	32,7 %	12,7 %	100,0 %
Total	Antal	1	10	25	26	11	73
	%	1,4 %	13,7 %	34,2 %	35,6 %	15,1 %	100,0 %

Här kan man se att det finns en koncentration av fördelningen inom Sociologi som uppger svarsalternativ 4 och 5, dessa tillsammans motsvarar 66,6 %. Bland respondenterna i PA-program finns det en koncentration inom alternativen 3 och 4 som uppgår till 70,9 %. Alltså högre andel inom Sociologi som uppger att det stämmer i påståendet att man diskutera mer samhällsrelaterade frågor i sin umgängeskrets.

Tabell 4 Presentation av fördelningen för påstående 7

		Hemifrån känner jag press på mig att skaffa en högre utbildning.					Total
		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Sociologi	Antal	9	1	2	5	1	18
	%	50,0 %	5,6 %	11,1 %	27,8 %	5,6 %	100,0 %
PA-program	Antal	22	14	9	8	2	55
	%	40,0 %	25,5 %	16,4 %	14,5 %	3,6 %	100,0 %
Total	Antal	31	15	11	13	3	73
	%	42,5 %	20,5 %	15,1 %	17,8 %	4,1 %	100,0 %

Här kan man observera att de två största grupperna finns inom ”Stämmer inte alls” och 4 för Sociologi som tillsammans blir 77,8 %. Sociologi har ingen direkt riktning eftersom de två största grupperna finns på avstånd från varandra. PA-program har en mer riktad fördelning med störst grupper bland dem som uppger alternativ ”Stämmer inte alls” och alternativ 2 tillsammans utgör de 65,5 %.

Tabell 5 Presentation av fördelningen för påstående 8

		Att studera på högskola/universitet känns lika självklart som att avsluta gymnasium.					Total
		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Sociologi	Antal	1	5	3	6	3	18
	%	5,6 %	27,8 %	16,7 %	33,3 %	16,7 %	100,0 %
PA-program	Antal	6	7	10	13	19	55
	%	10,9 %	12,7 %	18,2 %	23,6 %	34,5 %	100,0 %
Total	Antal	7	12	13	19	22	73
	%	9,6 %	16,4 %	17,8 %	26,0 %	30,1 %	100,0 %

Ganska jämn fördelning för Sociologi där grupperna 2 och 4 är något större vilket tyder på en tendens av osäkerhet. I PA-program finns en riktad ökning där de största grupperna är ”Stämmer helt och hållet” och 4 som uppgår till 58,1 %.

Tabell 6 Presentation av fördelningen för påstående 9

		Det känns ganska främmande för mig att studera eftersom de flesta i min umgängeskrets inte studerar.					Total
		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Sociologi	Antal	7	5	2	4	0	18
	%	38,9 %	27,8 %	11,1 %	22,2 %	, 0 %	100,0 %
PA-program	Antal	33	12	6	3	1	55
	%	60,0 %	21,8 %	10,9 %	5,5 %	1,8 %	100,0 %
Total	Antal	40	17	8	7	1	73
	%	54,8 %	23,3 %	11,0 %	9,6 %	1,4 %	100,0 %

Sociologi visar en något delad fördelning där man hittar de flesta inom alternativen ”Stämmer inte alls” och alternativ 2 med tillsammans 66,7 % finner man även att alternativ 4 har 22,2 %. För PA-program ser man även här en riktad fördelning med flest i alternativen ”Stämmer inte alls” och alternativ 2, tillsammans 81,8 %.

Hypotes 2:

Det finns skillnader i målmedvetenhet mellan studieformerna.

För att försöka besvara denna hypotes har vi valt att använda oss av påstående 6, 8 och 10 samt frågorna 17 och 20 ur frågeenkäten. Anledningarna till att vi valde just dessa påståenden/frågor som indikatorer för att problematisera ovan nämnda hypotes grundlades vid utformningen av enkäten, då vi valde att formulera dessa påståenden/frågor på ett sådant sätt att det mest skulle handla om respondentens egna beslut, med så lite omgivningspåverkan som möjligt. Naturligtvis är det på så sätt att nästan alla beslut vi fattar bär påverkan från många olika faktorer; men det vi funderade kring när vi diskuterade både utformningen av påståendena/frågorna och denna hypotes, var att vårt intresse inte så mycket handlade i detta fall om de sociala faktorer som kan ha föranlett respondenten till att börja studera; utan vi var här mer intresserade av studentens egen inställning och eventuella strävan mot ett mål.

Tabell 7 Presentation av fördelningen för påstående 6

		Jobben som jag strävar efter kräver högskola/universitetsutbildning.					Totalt
		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Sociologi	Antal	0	2	2	2	12	18
	%	,0 %	11,1 %	11,1 %	11,1 %	66,7 %	100,0 %
PA-program	Antal	0	0	1	17	37	55
	%	,0 %	,0 %	1,8 %	30,9 %	67,3 %	100,0 %
Totalt	Antal	0	2	3	19	49	73
	%	,0 %	2,7 %	4,1 %	26,0 %	67,1 %	100,0 %

Som tabellen visar finner vi en klar överrepresentation i kolumnen ”Stämmer helt och hållet” för bägge utbildningsformerna när det gäller strävan efter arbete som kräver högskola eller universitetsutbildning. Läger vi ihop de båda alternativen ”Stämmer helt och hållet” med alternativet 4 blir det inom Sociologi 77,8 % och inom PA-program hela 98,2 %.

Tabell 8 Presentation av fördelningen för påstående 8

		Att studera på högskola/universitet känns lika självklart som att avsluta gymnasium.					Totalt
		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Sociologi	Antal	1	5	3	6	3	18
	%	5,6 %	27,8 %	16,7 %	33,3 %	16,7 %	100,0 %
PA-program	Antal	6	7	10	13	19	55
	%	10,9 %	12,7 %	18,2 %	23,6 %	34,5 %	100,0 %
Totalt	Antal	7	12	13	19	22	73
	%	9,6 %	16,4 %	17,8 %	26,0 %	30,1 %	100,0 %

Här visar tabellen på en stor spridning gällande svarsalternativen. Någon riktningsindikation finns inte att finna inom Sociologistudenternas svarsalternativ, men den största gruppen hittar vi under alternativ 4 som innehåller 33,3 %. En ökad riktning kan vi se inom PA-program från ”Stämmer inte alls” 10,9 % till ”Stämmer helt och hållet” 34,5 %.

Tabell 9 Presentation av fördelningen för påstående 10

		Jag vill göra akademisk karriär.					Totalt
		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Sociologi	Antal	5	5	6	0	2	18
	%	27,8 %	27,8 %	33,3 %	,0 %	11,1 %	100,0 %
PA-program	Antal	18	13	17	3	4	55
	%	32,7 %	23,6 %	30,9 %	5,5 %	7,3 %	100,0 %
Totalt	Antal	23	18	23	3	6	73
	%	31,5 %	24,7 %	31,5 %	4,1 %	8,2 %	100,0 %

När det gäller påståendet om studenternas vilja att göra akademisk karriär visar siffrorna inte på någon självklar tydlighet i riktning. Det vi kan utläsa är en åsiktsriktning från medelalternativet 3 mot ”Stämmer inte alls” inom bägge studieformer.

Tabell 10 Presentation av fördelningen för fråga 17

		Är dina nuvarande studier ditt förstaval?					Totalt
		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Sociologi	Antal	2	0	3	4	9	18
	%	11,1 %	,0 %	16,7 %	22,2 %	50,0 %	100,0 %
PA-program	Antal	6	5	0	6	38	55
	%	10,9 %	9,1 %	,0 %	10,9 %	69,1 %	100,0 %
Totalt	Antal	8	5	3	10	47	73
	%	11,0 %	6,8 %	4,1 %	13,7 %	64,4 %	100,0 %

Att 50,0 % inom Sociologi och 69,1 % inom PA-programmet svarat ”Stämmer helt och hållet” på frågan om deras nuvarande studieval är deras första val, känns ganska talande för en målmedvetenhet. Slår vi ihop alternativet 4 och ”Stämmer helt och hållet” så får vi inom Sociologi 72,2 % och inom PA-program 80,0 %, då blir tydligheten i riktningen större. I de övriga kolumnerna så är det ganska jämnt fördelat kring 10,0 % gränsen för bägge studiealternativen med några undantag.

Tabell 11 Presentation av fördelningen för fråga 20

		Att studera på högskola/universitet känns lika självklart som att avsluta gymnasium.					Totalt
		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Sociologi	Antal	0	1	4	4	8	17
	%	,0 %	5,9 %	23,5 %	23,5 %	47,1 %	100,0 %
PA-program	Antal	0	2	7	25	21	55
	%	,0 %	3,6 %	12,7 %	45,5 %	38,2 %	100,0 %
Totalt	Antal	0	3	11	29	29	72
	%	,0 %	4,2 %	15,3 %	40,3 %	40,3 %	100,0 %

I tabellen om hur pass säker respondenterna känner sig i respektive studieval ser vi en klar överrepresentativitet i kolumnerna 4 och ”Stämmer helt och hållet” om vi tittar på den totala procenten för bägge studieformerna tillsammans. Slår vi ihop dessa två svarsalternativen var för sig så blir det i Sociologi 70,6 % och inom PA-programmet hela 83,7 %. Bland respondenterna inom Sociologi saknas en respondent.

Hypotes 3:

Det finns skillnader vad gäller ekonomins påverkan mellan studieformerna.

Här är vi intresserade för hur ekonomin påverkar studenterna i de olika studieformerna. Dagens samhälle kan anses som ett samhälle i ständig förändring när det gäller arbetsmarknaden och därför blir ekonomin en faktor som också påverkar till olika val. *Humankapital*, som kan associeras med Bourdieus begrepp *kulturellt kapital* blir aktuellt, för precis som Becker hävdar kan man betrakta utbildning som en ekonomisk investering. Becker visar associationer mellan högre utbildning och högre inkomst i de flesta samhällen. Samtidigt finns det en relation mellan arbetslöshet och mindre studier, detta innebär att även om man inte studerar för att få högre inkomst kanske det finns ett sökande av trygghet eller att arbeta inom en sektor som attraherar och inkomstens betydelse blir underordnad.

Vi har använt oss av påståenden 14, 15, och fråga 18, samt den öppna förfrågan 16 ur frågeenkäten för att redovisa vad de två olika grupperna, Sociologi och PA-program uppger.

Tabell 12 Presentation av fördelningen för påstående 14

		Jag riskerade att vara arbetslös om jag inte påbörjade studier					Total
		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Sociologi	Antal	10	3	3	1	1	18
	%	55,6 %	16,7 %	16,7 %	5,6 %	5,6 %	100,0 %
PA-program	Antal	30	10	5	2	8	55
	%	54,5 %	18,2 %	9,1 %	3,6 %	14,5 %	100,0 %
Total	Antal	40	13	8	3	9	73
	%	54,8 %	17,8 %	11,0 %	4,1 %	12,3 %	100,0 %

Det man observerar i denna tabell är att inom alternativen ”Stämmer inte alls” och 2 är fördelningen påtagligt lika, för Sociologi sammanlagt 72,3 % och för PA-program 72,7 %. Här återfinns flertalet respondenter. Däremot för alternativet ”Stämmer helt och hållet” är det skillnad mellan Sociologi där det är mycket lågt medan det för PA-program är högre.

Tabell 13 Presentation av fördelningen för påstående 15

		Min ekonomi har inget att göra med mitt val av studier					Total
		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Sociologi	Antal	4	3	2	2	7	18
	%	22,2 %	16,7 %	11,1 %	11,1 %	38,9 %	100,0 %
PA-program	Antal	8	6	15	7	18	54
	%	14,8 %	11,1 %	27,8 %	13,0 %	33,3 %	100,0 %
Total	Antal	12	9	17	9	25	72
	%	16,7 %	12,5 %	23,6 %	12,5 %	34,7 %	100,0 %

Det man kan observera är att fördelningen inom Sociologi är ganska jämn men med flest som uppger alternativen ”Stämmer helt och hållet” och ”Stämmer inte alls”, sammanlagt 61,1 %. För PA-program är alternativen med flest respondenter ”Stämmer helt och hållet” och 3, sammanlagt 61,1 %. Denna tabell ger en obestämd riktning eftersom den visar hög andel för alternativen i båda polerna och i mitten. Det saknas en respondent från PA-programmet.

Tabell 14 Presentation av fördelningen för påstående 18

		Har arbetsmarknaden påverkat dig i din inriktning av studieval?					Total
		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Sociologi	Antal	7	6	3	1	1	18
	%	38,9 %	33,3 %	16,7 %	5,6 %	5,6 %	100,0 %
PA-program	Antal	8	9	18	15	5	55
	%	14,5 %	16,4 %	32,7 %	27,3 %	9,1 %	100,0 %
Total	Antal	15	15	21	16	6	73
	%	20,5 %	20,5 %	28,8 %	21,9 %	8,2 %	100,0 %

Denna tabell visar en riktad fördelning för Sociologi där alternativen ”Stämmer inte alls” och 2 har flertalet respondenter, sammanlagt 77,8 %. Inom PA-program är alternativen med mest respondenter 3 och 4, sammanlagt 60 %, uppenbar skillnad i påverkan från arbetsmarknad.

Den öppna förfrågan (nr 16 i frågeenkäten) har funktionen att ge en bild av hur respondenter uppger att de klarat sig ekonomiskt. Det som var intressant att se är hur de själva uppger sin ekonomiska situation och om det fanns några direkta oförutsedda tendenser som vi inte tänkt på. Den formulerades ”Här vill vi att du beskriver i stora drag hur du klarade dig ekonomiskt innan du påbörjade dina studier”. Vi gav inga alternativ eftersom det med säkerhet skulle innebära att man missade någon grupp. Det fanns en grupp som uppgav att de arbetade ungefärlig heltidstjänst, det var sammanlagt 38st, 52,0 % av det totala antalet respondenter. Uppdelningen mellan de båda studieformerna är: Sociologi 10st (55,6 %) och PA-program 28st (50,9 %). I denna grupp fanns de vissa som uppgav vad de arbetade med och vissa som inte uppgav den informationen. För de som uppgav arbetsplats var variationen stor, allt från områden inom vård, fabrik, service eller egna företagare.

De som hade osäkrare ekonomiska förhållanden eller varit alltför kortfattade för att kunna tolkas var sammanlagt 33st, 45,2 % av det totala antalet respondenter. Uppdelningen mellan studieformerna var för Sociologi 7st, (38,9 %) och PA-program 26st, (47,3 %). Här återfinns studenter som nyligen avslutat sina gymnasiestudier eller det militära (lumpen). Studenter som poängterar att de hade jobb som de inte ville ha och studenter som menade att de inte hade möjlighet att arbeta tillräckligt, eller var arbetslösa återfanns också här. Två studenter valde att inte svara, en från Sociologi och en från PA-program.

4.5 Analys och kommentarer

Hypotes 1:

Tradition påverkar val av studieform.

Genom att betrakta Bourdieus teori om hur kulturellt kapital påverkar till studier kan man analysera mer ingående vad de olika påståendena kan representera.

Att diskutera samhällsrelaterade frågor skulle enligt Bourdieus teori om kulturellt kapital tyda på att man engagerar sig i det som sker omkring en och detta är önskvärt när man studerar inom vissa grenar. Vidare skulle möjligheten att diskutera det med människorna omkring sig tyda på socialt kapital då man har möjlighet att kunna få diskutera och utvecklas. Materialet som presenteras enligt tabell 3 visar att Sociologistudenter uppger med något mer säkerhet att det diskuteras i större omfattning med folk i sin sociala omgivning. Förklaringar till detta kan vara då man finner exempelvis i bakgrundsvariablerna att andelen studenter inom gruppen ”25 år och uppåt” är större inom Sociologi och har därmed hunnit få mer intresse för diskussion av samhällsrelaterade ämnen. Samtidigt finns det studenter i de yngre grupperna som söker sig till studier eftersom de har engagemang för samhällsfrågor och vill kunna få mer kunskap.

Tabell 15 Presentation av fördelningen utifrån åldersgrupper gällande Sociologi och PA-program

		I min umgängeskrets diskuteras ofta samhällsrelaterade frågor.					Total
Sociologi		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Upp till 24 år	Antal	0	2	2	3	3	10
	%	,0 %	20,0 %	20,0 %	30,0 %	30,0 %	100,0 %
25 år och uppåt	Antal	0	0	2	5	1	8
	%	,0 %	,0 %	25,0 %	62,5 %	12,5 %	100,0 %
Pa - program							
Upp till 24 år	Antal	1	8	18	11	2	40
	%	2,5 %	20,0 %	45,0 %	27,5 %	5,0 %	100,0 %
25 år och uppåt	Antal	0	0	3	7	5	15
	%	,0 %	,0 %	20,0 %	46,7 %	33,3 %	100,0 %

Här observerar vi att andelen i båda studieformerna som uppger alternativen 4 och ”Stämmer helt och hållet” tillsammans är högre inom gruppen ”25 år och uppåt”. Man kan dock konstatera att det finns en större skillnad inom PA- programmet mellan åldersgrupper. Skillnaden inom Sociologi är betydligt mindre vilket ger oss säkerhet i att skillnaden har mer att göra

med ämnet. Vidare kan man observera att alternativet ”Stämmer inte alls” och 2 har endast respondenter i gruppen ”Upp till 24 år” för båda studieformerna. Äldre gruppen har större intresse att diskutera samhällsfrågor, denna skillnad är inte lika uppenbar inom Sociologi vilket beror på ämnet. Sociologi studenter diskuterar samhällsrelaterade frågor oavsett ålder.

Kan föräldrar med högre studier skapa ett större engagemang bland studenterna? Genom att skapa en fördelning utifrån föräldrars högre studier *gällande* alla respondenter kan vi se om det stämmer.

Tabell 16 Presentation av fördelningen utifrån föräldrars högre studier gällande Sociologi och PA-program

		I min umgängeskrets diskuteras ofta samhällsrelaterade frågor.					Total
Sociologi		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
En eller båda	Antal	0	1	3	4	2	10
	%	,0 %	10,0 %	30,0 %	40,0 %	20,0 %	100,0 %
Ingen	Antal	0	1	1	4	2	8
	%	,0 %	12,5 %	12,5 %	50,0 %	25,0 %	100,0 %
Pa - program							
En eller båda	Antal	0	3	12	6	3	24
	%	,0 %	12,5 %	50,0 %	25,0 %	12,5 %	100,0 %
Ingen	Antal	1	5	9	12	4	31
	%	3,2 %	16,1 %	29,0 %	38,7 %	12,9 %	100,0 %

Här observerar vi att andelen i båda studieformerna som uppger alternativet 4 och ”Stämmer helt och hållet” är större för gruppen ”Ingen” än gruppen ”En eller båda”. Alltså intressant är att föräldrars högre studier inte påverkar positivt till att diskutera samhällsrelaterade frågor. Intresset beror inte på det överförda kulturella kapitalet från föräldrarna utan mer på den egna utvecklingen där det som har betydelse är erfarenheter man tillförskansar sig i livet.

I det vi kan se om att känna press hemifrån för att skaffa högre utbildning ser vi en större upplevd press bland Sociologistudenter och detta kan förknippas med att det fanns en högre andel bland föräldrar som hade högskola/universitetsstudier. Denna press kan antas vara baserad på att man självmant känner en press till att gå i föräldrarnas fotspår eller att man direkt får höra av sina föräldrar att man borde skaffa sig en högre utbildning. I båda fallen tyder det på en viss påverkan hemifrån. Intressant att tänka på är att även om andelen ”25 år och uppåt” är större bland Sociologistudenter och har alltså med större sannolikhet kommit ifrån föräldrars direkta påverkan, antas man ändå influeras av föräldrar. För att kunna kontrollera om det

stämmer kan vi se i följande tabell hur alla respondenter svarar utifrån föräldrars högre studier.

Tabell 17 Presentation av fördelningen utifrån föräldrars högre studier gällande Sociologi och PA-program

		Hemifrån känner jag press på mig att skaffa en högre utbildning.					Total
Sociologi		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
En eller båda	Antal	4	0	2	4	0	10
	%	40,0 %	,0 %	20,0 %	40,0 %	,0 %	100,0 %
Ingen	Antal	5	1	0	1	1	8
	%	62,5 %	12,5 %	,0 %	12,5 %	12,5 %	100,0 %
Pa - program							
En eller båda	Antal	6	7	4	5	2	24
	%	25,0 %	29,2 %	16,7 %	20,8 %	8,3 %	100,0 %
Ingen	Antal	16	7	5	3	0	31
	%	51,6 %	22,6 %	16,1 %	9,7 %	,0 %	100,0 %

De som uppger alternativen ”Stämmer inte alls” och 2 är högre inom gruppen ”Ingen” för båda studieformerna gentemot gruppen ”En eller båda”. Vidare observeras att inom båda studieformerna är de som anger alternativen 4 och ”Stämmer helt och hållet” högre för gruppen ”En eller båda” gentemot gruppen ”Ingen”. Alltså, vi observerar en skillnad i betydelsen om föräldrars högre studier. Man känner mer press till att skaffa högre utbildning om man har föräldrar med högre studier, inom båda studieformerna. Vi betraktar åldersgrupper som är intressant i detta sammanhang, i följande tabell.

Tabell 18 Presentation av fördelningen utifrån åldersgrupper gällande Sociologi och PA-program

		Hemifrån känner jag press på mig att skaffa en högre utbildning.					Total
Sociologi		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Upp till 24 år	Antal	3	1	2	3	1	10
	%	30,0 %	10,0 %	20,0 %	30,0 %	10,0 %	100,0 %
25 år och uppåt	Antal	6	0	0	2	0	8
	%	75,0 %	,0 %	,0 %	25,0 %	,0 %	100,0 %
Pa - program							
Upp till 24 år	Antal	11	11	8	8	2	40
	%	27,5 %	27,5 %	20,0 %	20,0 %	5,0 %	100,0 %
25 år och uppåt	Antal	11	3	1	0	0	15
	%	73,3 %	20,0 %	6,7 %	,0 %	,0 %	100,0 %

Här observerar man en direkt skillnad som visar att gruppen ”25 år och uppåt” känner mycket mindre press hemifrån inom båda studieformerna. Kravet hemifrån är till största del beroende på om ens föräldrar har högre studier. Den traditionella pressen som överförs i hemmen för att skaffa en högre utbildning om ens föräldrar har högre studier är framträdande, ålder är en faktor med avtagande effekt.

Påståendena om att studera känns lika självklart som att avsluta gymnasium eller att det känns främmande eftersom de flesta i ens umgängeskrets inte studerar är i syfte att se om det finns direkta tendenser där man bryter mot det traditionella mönstret och om man exempelvis läser trots att det inte är vanligt i ens umgängeskrets. Det visar sig att studenter inom PA-program anger med större säkerhet än inom Sociologi att studera känns lika självklart som att avsluta gymnasium och det kan finnas förklaringar i åldersgrupper då man exempelvis finner fler unga inom PA-program. Skillnader som kan observeras utifrån föräldrars högre studier för alla studenter kan ge oss lite antydningar.

Tabell 19 Presentation av fördelningen utifrån föräldrars högre studier gällande Sociologi och PA-program

		Att studera på högskola/universitet känns lika självklart som att avsluta gymnasium.					Total
Sociologi		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
En eller båda	Antal	1	2	3	3	1	10
	%	10,0 %	20,0 %	30,0 %	30,0 %	10,0 %	100,0 %
Ingen	Antal	0	3	0	3	2	8
	%	,0 %	37,5 %	,0 %	37,5 %	25,0 %	100,0 %
Pa - program							
En eller båda	Antal	1	4	2	6	11	24
	%	4,2 %	16,7 %	8,3 %	25,0 %	45,8 %	100,0 %
Ingen	Antal	5	3	8	7	8	31
	%	16,1 %	9,7 %	25,8 %	22,6 %	25,8 %	100,0 %

Inom Sociologi ser man en koncentration i alternativen 3, och 4 bland gruppen föräldrar med högre studier. Inom gruppen föräldrar utan högre studier ser man en koncentration mot riktningen ”Stämmer helt och hållet”, även om det återfinns respondenter i alternativ 2. Det som observeras inom PA-program är att det finns en tydlig riktning mot alternativen 4 och ”Stämmer helt och hållet”, inom gruppen föräldrar med högre studier. Inom gruppen med föräldrar utan högre studier ser man en riktning från alternativet 3 mot ”Stämmer helt och hållet”. Det finns även en del respondenter som uppger alternativet ”Stämmer inte alls”. Utifrån föräldrars högre studier visar att skillnaden är större inom PA-program än inom Sociologi och detta kan

förklaras med att studenter inom PA-program har en högre andel yngre. Detta visar att studenterna som vi hittar i PA-program är de som har bestämt sig för att läsa vidare tidigt med påverkan hemifrån, och kanske även med påverkan från sin umgängeskrets.

I påståendet om att det känns främmande att studera eftersom de flesta i ens umgängeskrets inte studerar (tabell 6) är ytterligare ett tecken på att man fångar in samma grupp av studenter i PA-program. En viss indikation på att det bland PA-program inte finns många som gör något oväntat genom att läsa vidare. Trots alla åtgärder som gjorts enligt Högskoleverkets rapport hittar man de traditionella grupperna av studenter som ändå skulle läsa vidare och inte de som bryter mönstren. I Sociologi finner man mer återkommande studenter efter några års frånvaro från studier.

Hypotes 2:

Det finns skillnader i målmedvetenhet mellan studieformerna.

Om vi betraktar den information som tabellerna 7, 8, 9, 10 och 11 ger oss och för ett resonemang kring desamma i förhållande till Max Webers teorier om målmedvetenhet känns det som att Webers målrationella handlande, när en person verkar ha ett klart utskiljt mål att sträva efter passar väldigt bra in på respondenternas resonemang.

När det gäller observationer av svarsalternativen visar tabellerna 7, 8, 9, 10 och 11 i stort på en påtaglig likhet mellan de bägge studieformerna. När det gäller respondenternas svarsalternativ på frågorna om de nuvarande studierna var deras förstaval eller hur pass säkra de är med studievalet och påståendet där jobben som eftersträvas kräver en högre utbildning, visar det på en gemensam tydlighet, särskilt tydligt blir det om vi slår ihop svarsalternativen 4 och ”Stämmer helt och hållet” (tabell 20). Det är nog inte orimligt att anta att det till stor del är förstagångs studenter med i undersökningen eftersom vi vänt oss mot studenter på A-kurs. Detta skulle kunna innebära att det kanske är för tidigt för studenterna att ge ett säkert svar på om huruvida studievalet är korrekt eller ej. Nu genomförde vi enkätundersökningen i slutet på terminen så vi anser att svaren på fråga 20 har en bra relevans.

Tabellerna ger oss en bra möjlighet till att både överskåda och läsa av respondenternas attitydriktning och även möjligheten till att fånga upp avvikande mönster.

Rent generellt så uppvisas det inom PA-program större koncentrationer och riktningensighet än inom Sociologi, detta blir tydligt i tabell 11 ”Att studera på högskola/universitet känns lika självklart för mig som att avsluta gymnasium”. Det som skulle kunna tänkas tala emot just detta påstående med tanke på vår tidigare uttalade strategi, om att försöka belysa mål-

medvetenhetshypotesen genom att välja frågor och påståenden som skulle representera en fokus på egna val, skulle kunna vara att när man slutar gymnasiet och skall börja direkt på högskola eller universitet, bor de flesta hemma och är då säkert i olika stor utsträckning under föräldrars påverkan.

När det gäller svaren på huruvida studenterna var angelägna om att göra akademisk karriär (tabell 9), visar siffrorna på att det i stor utsträckning är ett arbete utanför den akademiska världen som i främsta fall är huvudprioriteten för de flesta studenter. Nu har vi strategiskt vänt oss till studenter på A nivå och det är nog rimligt att anta att det är först längre fram under studierna som alternativen för en akademisk karriär gör sig gällande, så påståendet kanske har en något lägre relevans. Men det var sammanlagt 8,2 % som svarade att det ”Stämmer helt och hållet” och 31,5 % valde alternativ 3, detta visar att en akademisk karriär är målet för några studenter och valmöjligheten till att hålla bägge alternativen öppna kanske indikeras av de 31,5 % som valt att svara alternativ 3.

I de fall där det finns en klar riktning och stora koncentrationer, anser vi att det är rimligt att tolka som en indikator på målmedvetenhet i kontexten med att de korrekta valen är gjorda (tabell 20).

Tabell 20 (sammanslagning av svarsalternativ 4 och ”Stämmer helt och hållet”).

Studieform	Enkätnummer	Alternativ 4	Stämmer helt och hållet	Totalt tillsammans
Sociologi	6	11,1 %	66,7 %	77,8 %
Sociologi	17	22,2 %	50,0 %	72,2 %
Sociologi	20	23,5 %	47,1 %	70,6 %
PA-program	6	30,9 %	67,3 %	98,2 %
PA-program	17	10,9 %	69,1 %	80,0 %
PA-program	20	45,5 %	38,2 %	83,7 %

Vi påpekade tidigare att ibland så visar tabellerna på ett något mer avvikande mönster från den generella riktningssenheter vi talat om. När svarsalternativen är av en mer flexibel karaktär inom en fråga eller ett påstående utgörs dessa främst av Sociologistudenter.

Detta behöver inte nödvändigtvis uppfattas som om de gjort inkorrekta val, även om det skulle kunna vara en indikator på det. Det skulle kunna röra sig om att studenter kan läsa en

fristående kurs av flera olika anledningar än att den ska vara direktrelaterad till ett arbete. Det kan röra sig om att studera en kurs för sitt eget personliga intresse (det är rimligt att detta gäller framförallt på A-nivå), eller som ett led i en redan fast anställning, eller för att prova på studier genom tjänstledighet/friår. De åtgärdsprogram som på senare år trätt i kraft (kunskapslyfter mm) gör det möjligt att återuppta eller påbörja studier senare i livet. Detta resonemang kan styrkas av årsrapporten Högskoleverket 2006, där det skrivs att nästan en tredjedel av alla högskola/universitetsstudenter är över 30 år och i denna ålderskategori finner man nästan 20 % som är nya studenter och även många som återupptar och slutför tidigare studier. Det kan även röra sig om studenter som vill känna sig för bland utbildningar inom högskola eller universitet, eller som ett förberedande moment för en annan utbildning. Sociologi fungerar ofta som ett kompletterande ämne till och i utbildningar som i sin tur är mer direktanpassade för arbetsmarknaden, exempelvis PA-program.

Att det kan röra sig om många olika faktorer till denna större spridning inom Sociologi-gruppen kanske går att finna i resonemanget i kapitel 4.3, som visade på att det Chi 2 test vi genomförde talar för att det är en lite äldre kategori som väljer att studera Sociologi och en större livserfarenhet går oftast hand i hand med en tilltagande ålder och då blir kanske alternativet till att studera fler och av skiftande karaktär.

De högre siffrorna inom PA-program (tabell 20) kan säkert tillskrivas många olika faktorer som vi inte har med i denna undersökning, men att studenter i hög utsträckning väljer ett program som har en tydlig inriktning mot arbetslivet är säkert en av de viktigaste faktorerna för dessa höga siffror. Detta indikerar ett klart målmedvetet tänkande och agerande, som Weber kallar för Rationellt handlande.

När det gäller siffrorna inom Sociologi (tabell 20) så visar även de på ett rationellt handlande, men med reservation för att den större spridningen av respondenternas svar på de berörda påståendena/frågorna tillsammans med den större erfarenhet vi har resonerat kring tidigare även kunna indikera ett mer idealistiskt förhållningssätt gentemot de val som ska göras.

Det som presenterats tidigare i uppsatsen att studenterna inom Sociologi uppger att de diskuterar i större omfattning samhällsrelaterade ämnen (tabell 3 kapitel 4.4) är även intressant om vi tittar på åldersfördelningen inom respektive studentform (tabell 15 kapitel 4.5). Inom Sociologi så är det en tydlig riktning mot alternativ 4 och "Stämmer helt och hållet" bland båda ålderskategorierna. Tittar vi på PA-program så är det inom samma alternativ en tydlig övervikt bland studenterna "25 år och uppåt". Detta visar på två saker när det gäller att diskutera samhällsorienterade frågor i gemenskapskretsen; dels så är den högre åldern en gemen-

sam nämnare för bägge studieformerna, men även att de yngre inom Sociologi skiljer sig kraftigt från de yngre inom PA-program när det gäller intresset för att diskutera samhällsorienterade frågor. Att skillnaden är så stor inom ålderskategorin ”Upp till 24 år” (Sociologi 60,0 % och inom PA-program 32,5 %, se tabell 15) är lite överraskande med tanke på att båda utbildningarna är samhällsorienterade. Att Chi 2 testet i kap 4.3 visade på en högre ålder bland Sociologistuderande kan vara en bidragande orsak till denna skillnad.

Att tabellerna visar på en större spridning bland de Sociologistuderande, är en betydande faktor för resonemanget att det görs fler idealistiska val inom denna studiegrupp; även om det finns yngre studenter i bägge studiegrupperna som söker sig till studier av samhällsintresse, engagemang och gör kanske detta av idealistiska skäl.

Kanske är det som att det moderna samhället och den byråkratisering eller rationalisering som allt mer präglar oss både formar och premierar ett allt mer målmedvetet tillvägagångssätt. Kanske är det så att de åtgärdsprogram som omger oss i samhället fyller en dubbel funktion; dels som skyddsnät för medborgarna vid eventuella uppsägningar etc. och dels så föder kanske dessa åtgärder en målmedvetenhet medvetet och om det finns en sanning i detta stämmer Bourdieus teori om att samhället reproducerar sig.

Weber använder sig av begreppet marknadsposition för att förklara hur människors olika kvalifikationer kan påverka individens arbetssökande och på så sätt även den sammansatta livsmöjligheter som högre lön och bättre arbetsvillkor. I detta resonemang är det rimligt att utbildning är ett sådant marknadspositionsmedel.

Hypotes 3:

Det finns skillnader vad gäller ekonomins påverkan mellan studieformerna.

Att riskera bli arbetslös är associerat med den instabila arbetsmarknaden som vi ser i dagens samhälle. Det intressanta i detta resonemang är att det oftast inte alltid ligger i individens makt att kontrollera sin arbetssituation. För precis som Zygmunt Bauman resonerar är det ganska uppenbart att globalisering medfört en stor rörlighet på arbetsmarknaden. Många av arbetstillfällena flyttar inom nationella gränser och ibland utanför de nationella gränserna. Detta skapar en viss osäkerhet, den direkta följden för individen är att man måste göra sig attraktiv på arbetsmarknaden för att ha fler alternativ till en pålitlig inkomst och därmed kontrollera sin ekonomi (Bauman 2000). Därför ställdes detta påstående för att se hur studenterna

själva upplevde risken att bli arbetslösa om man inte påbörjade studier. Direkta skillnader mellan de olika studieformerna är inte alldeles uppenbara men man kunde dock urskilja mer specifik information i tabell 12, att det fanns fler inom PA-program som uppgav att det stämde helt och hållet. Detta kan bero på att det finns fler yngre som inte hunnit knyta kontakt med arbetsmarknaden, därför kan en tabell utifrån åldersgrupper vara informativ.

Tabell 21 Presentation av fördelningen utifrån åldersgrupper gällande Sociologi och PA-program

		Jag riskerade att vara arbetslös om jag inte påbörjade studier					Total
Sociologi		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Upp till 24 år	Antal	3	3	2	1	1	10
	%	30,0 %	30,0 %	20,0 %	10,0 %	10,0 %	100,0 %
25 år och uppåt	Antal	7	0	1	0	0	8
	%	87,5 %	,0 %	12,5 %	,0 %	,0 %	100,0 %
Pa - program							
Upp till 24 år	Antal	21	7	5	2	5	40
	%	52,5 %	17,5 %	12,5 %	5,0 %	12,5 %	100,0 %
25 år och uppåt	Antal	9	3	0	0	3	15
	%	60,0 %	20,0 %	,0 %	,0 %	20,0 %	100,0 %

Även om vi finner den största koncentrationen under alternativet ”Stämmer inte alls” för bägge studieformerna, ser man även i bägge studieformerna att alternativet ”Stämmer helt och hållet” har en del respondenter. Man observerar även i båda studieformerna att i gruppen ”Upp till 24 år” är fördelningen högre för alternativ 3 och uppåt än för gruppen ”25 år uppåt”, vilket tyder på att fler yngre studenter löper större risk till att bli arbetslösa. Det kan förklaras med att inom gruppen ”25 år uppåt” finns en högre andel studenter som har ett arbete innan de började studera.

Det kan även finnas förklaringar i teorin om att föräldrars högre studier kan medverka till att man har mer socialt kapital och därmed har ett större kontaktnät av människor som är i positioner där de får tidig information om tjänster som behöver tillsättas. Det blir uppenbart att det finns liknelser mellan Bourdieus begrepp socialt kapital och kontaktnät. Detta styrks då man kan läsa i Arbetslivsinstitutets publikation ”Företagens rekryteringsmetoder – hur arbetslösa får jobb” och även i ”Vinnarna är de med stora kontaktnät” i Studentliv att det främsta sättet för företagen att söka personal är via de informella kanalerna som står för 64,6 % följt av offentlig arbetsförmedling på endast 38,7 %. De informella kanalerna består av föräldrar som redan är etablerade, släkt och nära vänner (Klingvall 2003), (Lundbäck 2006). Därför är det aktuellt att observera fördelningen utifrån föräldrars högre studier.

Tabell 22 Presentation av fördelningen utifrån föräldrars högre studier gällande Sociologi och PA-program

		Jag riskerade att vara arbetslös om jag inte påbörjade studier					Total
Sociologi		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
En eller båda	Antal	5	2	2	1	0	10
	%	50,0 %	20,0 %	20,0 %	10,0 %	,0 %	100,0 %
Ingen	Antal	5	1	1	0	1	8
	%	62,5 %	12,5 %	12,5 %	,0 %	12,5 %	100,0 %
Pa - program							
En eller båda	Antal	12	6	4	0	2	24
	%	50,0 %	25,0 %	16,7 %	,0 %	8,3 %	100,0 %
Ingen	Antal	18	4	1	2	6	31
	%	58,1 %	12,9 %	3,2 %	6,5 %	19,4 %	100,0 %

Här kan man observera att skillnaden mellan grupperna ”En eller båda föräldrar” och ”Ingen” är minimal inom Sociologi medan det för PA-program är större. Inom PA-program ser man att det är en högre andel som uppger alternativen 4 och ”Stämmer helt och hållet” för gruppen som har föräldrar utan högre studier. Alltså en större andel som riskerade att vara arbetslösa inom de som har föräldrar som inte har högre studier. Teorin som framhäver att om man har ett större kontaktnät har man mindre risk att bli arbetslös blir framträdande. Skillnaden man ser mellan Sociologi och PA-program gällande risken att vara arbetslös kan bero på att gruppen ”25 år och uppåt” är större inom Sociologi. Dessa studenter kan anses ha mer yrkeserfarenhet eftersom de är äldre och hunnit skaffa sig ett större kontaktnät och är inte riktigt beroende av föräldrars högre studier som det tycks vara inom PA-program.

Även om man har föräldrar med högre studier ska man tänka på att detta är en av vägarna till större kontaktnät men att det finns flera då man t ex har en stor umgängeskrets där man knyter kontakter via sina studier.

För att kasta ljus över påståendet om att ekonomin inte har något att göra med ens studieval kan det vara intressant att se vilken roll åldersgrupper har eftersom vi inte observerar någon direkt skillnad utifrån studieform. (Föräldrars högre studier visar inga tendenser vilket kan förklaras med att man är ganska självständig i detta resonemang).

Tabell 23 Presentation av fördelningen utifrån åldersgrupper gällande Sociologi och PA-program

		Min ekonomi har inget att göra med mitt val av studier					Total
Sociologi		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Upp till 24 år	Antal	3	2	0	2	3	10
	%	30,0 %	20,0 %	,0 %	20,0 %	30,0 %	100,0 %
25 år och uppåt	Antal	1	1	2	0	4	8
	%	12,5 %	12,5 %	25,0 %	,0 %	50,0 %	100,0 %
Pa - program							
Upp till 24 år	Antal	5	5	12	5	12	39
	%	12,8 %	12,8 %	30,8 %	12,8 %	30,8 %	100,0 %
25 år och uppåt	Antal	3	1	3	2	6	15
	%	20,0 %	6,7 %	20,0 %	13,3 %	40,0 %	100,0 %

Här kan man observera vissa tendenser, inom Sociologi observerar man att i gruppen ”Upp till 24 år” är det delat, lika många uppger alternativen ”Stämmer inte alls ” och 2 som uppger alternativen 4 och ”Stämmer helt och hållet”. I gruppen ”25 år och uppåt” är det en riktning mot ”Stämmer helt och hållet”, vilket innebär att man inte anser att studierna har något att göra med ens ekonomi, denna tendens kan man finna även inom PA-program men något svagare. Det finns alltså en något synbar skillnad då yngre påverkas av ekonomin för sitt val av studier. Det saknas 1 respondent i gruppen ”Upp till 24 år” inom PA-program.

Att man har svårt att definiera skillnad kan vara ett tecken på att man studerar det man är intresserad av utan att blanda in ekonomin. Både teorin om humankapital och globalisering blir gällande. Respondenter ser det mer som en investering utan att se någon direkt relation till ekonomi och detta kan även bero på att arbetsmarknaden är så rörlig att man inte vågar satsa på en utbildning utifrån ekonomin. Det man kan vara säker på är att genom att utbilda sig får man fler valmöjligheter, antingen på arbetsmarknaden eller genom den personliga utvecklingen.

För att vidare resonera kring detta påstående om hur pass arbetsmarknaden påverkat ens inriktning är informationen från tabell 14 intressant. Där observeras att PA-program har påverkats mycket mer av arbetsmarknaden än Sociologistudenter och det kan anses som en av de direkta skillnaderna mellan dessa studieformer där program är mer direkt anpassat för arbetsmarknaden. Den svaga skillnaden vi ser mellan de båda studieformerna från tidigare i påståendet om ekonomi har något att göra med mitt studieval blir besvarad genom att man observerar att det är arbetsmarknaden som påverkar. Detta kan vara en av anledningarna till att den yngre gruppen i PA-program är större. Vi observerar med en mer specificerad tabell.

Tabell 24 Presentation av fördelningen utifrån åldersgrupper gällande Sociologi och PA-program

		Har arbetsmarknaden påverkat dig i din inriktning av studieval?					Total
Sociologi		Stämmer inte alls	2	3	4	Stämmer helt och hållet	
Upp till 24 år	Antal	5	2	2	0	1	10
	%	50,0 %	20,0 %	20,0 %	,0 %	10,0 %	100,0 %
25 år och uppåt	Antal	2	4	1	1	0	8
	%	25,0 %	50,0 %	12,5 %	12,5 %	,0 %	100,0 %
Pa - program							
Upp till 24 år	Antal	2	6	17	10	5	40
	%	5,0 %	15,0 %	42,5 %	25,0 %	12,5 %	100,0 %
25 år och uppåt	Antal	6	3	1	5	0	15
	%	40,0 %	20,0 %	6,7 %	33,3 %	,0 %	100,0 %

Det som observeras är att arbetsmarknaden inte påverkat den yngre gruppen inom Sociologi medan man i PA-program ser en ganska stor påverkan då fler angett alternativ 3 och 4 i gruppen "Upp till 24 år". Arbetsmarknaden påverkar yngre studenter i större omfattning inom PA-program och det är inte orimligt att man anpassar sig efter arbetsmarknaden. Den större koncentrationen för Sociologi oavsett åldersgrupp visar på att man inte påverkats av arbetsmarknaden i lika stor utsträckning som inom PA-program. Detta kan tyda på att det finns mer inslag av idealistiska val bland studenter inom Sociologi som även observerats tidigare i hypotes 2.

Den öppna frågan (nr 16 i frågeenkäten) ger oss information om hur de olika studenterna i Sociologi och PA-program klarat sig ekonomiskt innan de påbörjade studierna. Det vi var mest intresserade av var om det fanns någon uppenbar skillnad mellan de som sökte de olika studieformerna. Det man observerar är att det är något fler som uppger heltidsjobb inom Sociologi och färre som har osäkra ekonomiska situationer. Detta hänger ihop med bakgrundsvariablerna då det finns fler som är äldre och har därmed mer erfarenhet från arbetslivet. Det ska uppmärksammas att vi inte kan tolka svaren om respondenterna var nöjda med sin ekonomiska situation. Även om det framkommit ibland har vi inte frågat efter det och kan därför inte besvara det. Även om respondenten jobbar heltid finns det inget som säger att den trivs med sitt jobb. Då det finns utgifter som måste betalas kan man känna sig mer eller mindre tvingad att sköta sitt arbete. I det omvända fallet även om man inte jobbar heltid kan man uppleva sin ekonomiska situation som bra för att utgifterna är mindre och man trivs med sin ekonomiska situation.

4.6 Slutsatser

I början av vår undersökning ställde vi följande frågeställning: *Finns det någon skillnad och hur ser i så fall den skillnaden ut mellan studenter som läser antingen Sociologi eller PA-program?* Skillnader vi upptäcker utifrån våra hypoteser är följande:.

Hypotes 1

Tradition påverkar val av studieform.

Inom tradition är det framför allt faktorer som föräldrar, dispositioner och umgänge som vi är intresserade av. Vi betraktar tendenser av den sociala reproduktionen som leder till att det är förväntade grupper av studenter som vi finner. Vi är intresserade av påverkan från faktorn föräldrars högre studier som Bourdieu och även andra anser har nämnvärd betydelse gällande högre studier. Dispositioner som faller inom vad som traditionellt anses önskvärt att studenter inom dessa grenar är intresserade av, därav valet om att diskutera samhällsrelaterade frågor. Umgänget är även intressant då vi undersöker om studenter tillhör den traditionella gruppen studenter som vet med sig att de ska studera vidare efter gymnasium och om de även har umgänge där de flesta läser vidare (Högskoleverkets årsrapport 2006).

Även om de största grupperna inom båda studieformerna är de som inte känner press hemifrån till att skaffa högre utbildning finns det en grupp som upplever press. Denna grupp är större inom Sociologi. Tradition har betydelse då man hittar fler studenter med föräldrar som har högre studier som uppger press hemifrån inom båda studieformerna. Att det finns en större andel inom Sociologi kan relateras med att det finns en något högre andel studenter med föräldrar som har högre studier. Pressen till högre studier som syns inom gruppen med föräldrar som har högre studier avtar med ålder, åldersfaktorn har en dämpande effekt.

Man diskuterar samhällsrelaterade frågor i större omfattning inom Sociologi. Inom PA-program diskuteras det mer i gruppen som är äldre medan man inom Sociologi diskuterar oavsett ålder.

Inom PA-program hittar man fler av de studenter som kommer från den traditionella gruppen studenter som uppger att de anser det självklart att läsa vidare efter gymnasiet. Inom Sociologi upplevs det inte som lika självklart, detta kan bero på att man hittar en högre andel av äldre studenter med andra erfarenheter. Umgängeskretsen är också en indikator, inom PA-

program ser man att de flesta i deras umgängeskrets läser vidare, detta är inte lika tydligt inom Sociologi.

Hypotes 2

Det finns skillnader i målmedvetenhet mellan studieformerna.

I arbetet med att försöka lokalisera målmedvetenhet bland respondenterna har vi valt att använda de påståenden/frågor som kan indikera ett rationellt handlande för att uppnå ett mål och för att uppnå detta mål så krävs det att en del strategiska val görs, utbildning är ett sådant strategiskt val. Oavsett om ett arbete direkt efter utbildningen är det slutgiltiga målet, eller om studenten ser på sin utbildning som ett sätt att ackumulera ett kunskapskapital för att öka sin marknadsposition, så är det ett tecken på målmedvetenhet, allt i enlighet med Webers teori.

För att försöka besvara frågehypotesen om huruvida det finns skillnad i målmedvetenhet mellan Sociologi och PA-studenter, så blir svaret att där finns skillnader. Bägge studiegrupperna visar på ett rationellt beteende och en stark målmedvetenhet i säkerheten med deras studieval och i strävan att uppnå det tilltänkta yrket, men studenterna som läser PA-program har betydligt högre koncentrationer i denna riktning (tabell 20). Precis som vårt resonemang i Hypotes 1 har vi även i denna hypotes tagit del av information som visar att studenter inom Sociologi har ett bredare spectra över sina svarsalternativ än de som studerar inom PA-programmet. Detta bredare spectra bland Sociologistuderande kan kanske motiveras med ett mer idealistiskt förhållningssätt till de utbildningsval som genomförs, gentemot PA-studenterna som i detta resonemang då skulle tendera att ha en något högre rationalitet och i kontexten en något högre målmedvetenhet. Skillnaderna är inte enorma mellan studieformerna gällande ett idealistiskt eller rationalistiskt förhållningssätt till studievalet, men där finns skillnader och dessa skillnader är det väl värt att resonera kring.

Skillnader visade sig mellan både studieform och ålderskategorierna gällande påståendet huruvida det diskuteras samhällsfrågor i den studerandes umgängeskrets. Det visade sig att inom Sociologi var det en större riktning mot att det diskuterades samhällsorienterade frågor. Den kategori som markant skilde sig från de andra var ålderskategorin "Upp till 24 år" inom PA-program som pekar på ett betydligt lägre intresse för samhällsorienterade frågor (tabell 15). Skillnaderna kan vara lika många och skiftande som orsakerna, men målmedvetenheten är med största sannolikhet en av dessa faktorer.

Hypotes 3

Det finns skillnader vad gäller ekonomins påverkan mellan studieformerna.

I denna hypotes begränsas påverkan från ekonomi till framförallt arbetsmarknaden. Vi utgår från arbetsmarknadens påverkan i mening om att man ska klara sig med sin inkomst. Teorin om humankapital där man i huvudsak förbättrar sin ekonomiska position genom utbildning och även i betydelsen av socialt kapital som blir mer associerat till ett bättre utgångsläge i dagens arbetsmarknad, enligt Beckers resonemang.

Studenter inom PA-program anger i större omfattning en risk för arbetslöshet om de inte påbörjade sina studier, detta förklaras till stor del med att gruppen ”Upp till 24 år” är större än samma grupp inom Sociologi. Man påverkas mer av arbetsmarknaden inom PA-programmet jämfört med Sociologi, anledningar hittar man i att andelen yngre studenter är större inom PA-program. En annan intressant faktor är föräldrars högre studier då det finns en större andel som riskerade att vara arbetslösa bland dem som har föräldrar som inte har högre studier inom PA-program jämfört med Sociologi. Ålder har betydelse för ekonomin eftersom man kan anses hunnit få mer kontakt med andra människor och har därmed ett större socialt kapital som verkar vara en av de säkraste kanalerna till arbetsmarknaden. Vi kan se en skillnad i de två studieformerna då gruppen ”25 år och uppåt” är större inom Sociologi jämfört med PA-program.

5. Slutdiskussion

Avsikten med vår studie var att på ett explorativt sätt undersöka vilken relevans faktorerna tradition, målmedvetenhet och ekonomi hade hos två grupper av studenter vid Högskolan Kristianstad. De teorierna vi valt att arbeta med belyser ovannämnda faktorer på ett ingående sätt och förser oss med en merkunskap som innehåller både ett djup och en bredd som är av stor vikt för reliabiliteten i våra slutsatser.

Efter vår undersökning kan vi dra föreliggande slutsatser utifrån de använda teorierna. Vi kan argumentera att Pierre Bourdieus teori om socialt kapital som innebär fördelar för dem som har ett stort kontaktnät verifieras. Andelen som uppger högre risk för att bli arbetslös har

dels föräldrar utan högre studier eller tillhör den yngre gruppen. Studenter med föräldrar som har högre studier kan antas ha ett större kontaktnät av människor som är i positioner där de får tidig information om tjänster som behöver tillsättas. Erfarenheter man erhållit med ålder kan innebära mer kontakt med arbetsmarknaden eller utvidgad socialt nätverk och fungerar även då som socialt kapital. Av studenterna som uppger högre risk för att bli arbetslösa är faktorn ålder mer uppenbar inom Sociologi studenter och faktorn föräldrar med högre studier mer uppenbar för PA-programmet (tabell 21 och 22).

Bourdieu's teori om kulturellt kapital används i mening om att man har dispositioner som stärker individens kunskap och kulturella kompetens. Denna teori framhåller att utbildning reproduceras genom att man har föräldrar som själva har en akademisk utbildning. Innebörden blir att man får dispositioner hemifrån som leder till studier. Teorin verifieras i detta material inom båda studieformerna då tradition har betydelse för dem som känner press hemifrån till att skaffa högre utbildning. Man hittar fler studenter med föräldrar som har högre studier som uppger press hemifrån inom båda studieformerna. Att det finns en större andel inom Sociologi (tabell 4) kan relateras med att det finns en något högre andel studenter med föräldrar som har högre studier (tabell 2). Pressen till högre studier som syns inom gruppen med föräldrar som har högre studier avtar med ålder, åldersfaktorn har en dämpande effekt (tabell 18). Den avtagande funktionen som åldersfaktorn har förklaras med att man har andra erfarenheter och drivs framförallt av ideella val, man skaffar sig egna mål och följer dessa oavsett föräldrars studier. Dessa egna mål är något som Weber tar upp som rationellt handlande, då man strategiskt försöker manövrera sig mot det givna målet.

Bourdieu omtalar att skolsystemet reproduceras genom att det är de traditionella studenterna man finner och dessa har det önskvärda kulturella dispositionerna. I vårt material skulle det verifieras framförallt inom PA-programmet, då de yngre är en högre andel och de uppger i högre omfattning att de anser det självklart att studera vidare efter gymnasium. Vidare kan man se i vårt material att detta blir mindre uppenbart inom Sociologistudenter och kan falsifieras, här finner vi högre andel av de äldre studenterna i jämförelse med PA-programmet. Dessa har andra erfarenheter och drivs framförallt av ideella val. I materialets helhet kan man även observera att fördelningen utifrån föräldrars högre studier är ganska jämnt fördelad (tabell 1).

Beckers teori om humankapital verifieras då man ser att studenter påverkas av arbetsmarknaden till sina studier. Det är uppenbart att det finns vinster med att studera om man betraktar de yngre studenternas svar inom PA-programmet, man investerar i sig själv genom att göra sig mer anställningsbar. Här verifieras även Webers begrepp marknadsposition som förklarar att människors olika kvalifikationer kan påverka individens arbetssökande och på så sätt även den sammens livsmöjligheter som högre lön och bättre arbetsvillkor, utbildning kan vara ett sådant marknadspositionsmedel. Inom Sociologi ser man mer idealistiska vinster då man får utöva det man är intresserad av utan att låta ekonomin få lika stor betydelse men även detta är tecken på humankapital.

I denna uppsats har vi tagit upp några faktorer som kan anses som vanligtvis traditionella faktorer, men i dagens samhälle ska man inte glömma att det finns påverkan från många andra håll. Vi ser exempelvis hur reklam kan påverka till att man blir intresserad av utbildningar och inte minst i form av kampanjer som skolor bedriver för att locka studenter till ”de rätta utbildningarna”. Det finns alltså andra faktorer som kan minska styrkan i de vanligt traditionella faktorerna.

6. Källförteckning

- Ahrne, G., Roman, C. & Franzén, M. (2000): *Det sociala landskapet*. Göteborg : Korpen.
- Bauman, Z. (2000): *Globalisering*. Lund: Studentlitteratur.
- Bourdieu, P. (1984): *Kultur och Kritik*. Göteborg: Daidalos.
- Bourdieu, P. & Passeron, J-C (1977): *Reproduction in education society and culture*. London, Sage Publications.
- Bryman, A. (1997): *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Denscombe, M. (2002): *Forskningens Grundregler*. Lund: Studentlitteratur.
- Djurfeldt, G., Larsson, R. & Sjärrhagen, O. (2003): *Statistisk verktygslåda*. Lund: studentlitteratur.
- Giddens, A. (2003): *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Harker, R., Mahar, Ch. & Wilkes, C. (1990): *An introduction to the work of Pierre Bourdieu*. Basingstoke: MacMillian Press.
- Johannessen, A. & Tuftte, P-A (2003): *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö, Liber
- Lind, A., Douglas, Marchal, G. W. & Wathen, A S. (2005): *Statistical Techniques in Business & Economics*. New York, McGraw- Hill/Irwin.
- May, T. (2001): *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Miegel, F. & Johansson, T. (2002): *Kultursociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Trost, J. (2001): *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska adresser

www.arbetslivsinstitutet.se Företagens rekryteringsmetoder– hur arbetslösa får jobb Mats Klingvall 2003

www.hsv.se Höskoleverkets årsrapport 2006.

www.ne.se

www.press.uchicago.edu *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education* Gary S. Becker.

Övriga källor

SPSS 14.0 for Windows

Studentliv nr 4 (2006): *Vinnarna är de med stora kontaktnät* Maja Lundbäck

Högskolan Kristianstad
Beteendevetenskapliga Institutionen
Sociologi
HT -06

2006-11-09

Till Dig som deltar i undersökningen

Vi är två studenter vid högskolan i Kristianstad som skriver en C-uppsats i sociologi. Vi behöver därför Din hjälp och skulle vara tacksamma om Du vill ta dig tid och fylla i vår enkät. Vi vill poängtera att alla svar Du lämnar kommer att **behandlas konfidentiellt** och när undersökningen är klar kommer enkäten att förstöras.

OBS frågorna besvaras anonymt. Ingen kan spåra vad Du har svarat. Vi är inte heller intresserade av enskilda personers svar, utan vår redovisning kommer att basera sig på gruppen, d.v.s. resultatet av samtliga insamlade enkäter.

Vi tackar Dig än en gång, för att vi får ta Din tid i anspråk. Ditt svar kommer att betyda mycket för vår undersökning, utbildning och för ämnet Sociologi. Vid frågor ring något av nedanstående telefonnummer.

Med vänliga hälsningar

Miguel Inzunza 0734-03 70 32
Miguel Inzunza

Fredrik Svensson 0768-68 86 60
Fredrik Svensson

1. Är du man eller kvinna?

- Man
- Kvinna

2. Vilket år är du född?

År 19 ____

3. Vad läser du nuvarande termin?

- Fristående Kurs
- Program

4. Har någon av dina föräldrar högskola/universitetsutbildning?

- En
- Båda
- Ingen

Här kommer några generella påståenden/frågor angående val av studier.
Ringa in endast ett av de alternativ som stämmer bäst in på dig

5. I min umgängeskrets diskuteras ofta samhällsrelaterade frågor.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt och hållet

6. Jobben som jag strävar efter kräver högskola eller universitetsutbildning.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt och hållet

7. Hemifrån känner jag press på mig att skaffa en högre utbildning.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt och hållet

8. Att studera på högskola/universitet känns lika självklart som att avsluta gymnasium.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt och hållet

9. Det känns ganska främmande för mig att studera eftersom de flesta i min umgängeskrets inte studerar.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt och hållet

10. Jag vill göra akademisk karriär (forska etc.).

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt och hållet

11. Jag väljer att studera eftersom jag behöver skola om mig p.g.a. hälsoskäl.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt och hållet

12. Den framtida arbetsmiljön är en prioriterad faktor för mitt studieval.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt och hållet

13. Är dina studier en direkt orsak av att din tidigare sysselsättning upphörde?

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt och hållet

14. Jag riskerade att vara arbetslös om jag inte påbörjade studier.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt och hållet

15. Min ekonomi har inget att göra med mitt val av studier.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt och hållet

16. Här vill vi att du beskriver i stora drag hur du klarade dig ekonomiskt innan du påbörjade dina studier.

Här kommer några påståenden/frågor angående ditt specifika studieval HT 2006.
Ringa in det alternativ som stämmer bäst in på dig.

17. Är dina nuvarande studier ditt första val?

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt och hållet

18. Har arbetsmarknaden påverkat dig i din inriktning av studieval?

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt och hållet

19. Känner du en trygghet i ditt studieval med tanke på dagens arbetsmarknad?

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt och hållet

20. Hur pass säker är du med ditt nuvarande studieval?

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt och hållet

21. Här vill vi att du anger med egna ord anledningen till ditt ämnesval höstterminen 2006 på Kristianstad Högskola.

22. Ge gärna kommentarer på ovan ställda påståenden/frågor, eller på något som ni tycker bör påpekas angående enkätutformningen.

TACK FÖR ER MEDVERKAN